

PROBLEMY I WYZWANIA WSPÓŁCZESNEJ KATECHEZY

Łomża, 03 października 2020

- ❑ W roku 2020 obchodzimy 30 lat powrotu religii do polskiej szkoły:
- ❑ Co możemy powiedzieć o rzeczywistości po 30 latach?
- ❑ Czy jest ona bardziej lekcją religii czy katechezą szkolną?
- ❑ Jakie argumenty przemawiają za jej obecnością w szkole, jakie natomiast są wysuwane przez jej przeciwników?
- ❑ Czy po tych 30 latach jesteśmy w stanie nazwać ją darem i wyzwaniem?

W perspektywie daru:

- ❑ Lekcja religii po latach przymusowego wygnania znalazła swoje właściwe miejsce;
- ❑ Możliwy jest dialog z młodzieżą, będącą pod wpływem czarnego PR-u, mającego na celu zdyskredytowanie Kościoła w ich oczach;
- ❑ Po powrocie religii do szkoły nastąpiło dowartościowanie laikatu;
- ❑ Religia jawi się w szkolnej rzeczywistości jako jeden z przedmiotów. Chodzi bowiem o to, by Ewangelia docierała do umysłów uczniów właśnie tam, gdzie się uczą;

- ❑ Katecheza służy kształtowaniu człowieczeństwa; „pomocnikami w procesie zdrowienia polskiego społeczeństwa są religia i papież”;
- ❑ Dzięki powrotowi religii do szkoły pojawiła się możliwość przezwyciężenia dualizmu;
- ❑ Szkoła zostaje ubogacona o etos wartości chrześcijańskich, z których wyrasta nasza kultura;
- ❑ Nie pozostaje bez znaczenia fakt, iż jesteśmy z nauczaniem religii w szkole. Trzeba szukać młodzieży tam, gdzie ona jest;
- ❑ Pogłębienie i rozwój katechezy. Nauczanie religii w szkole zintensyfikowało wysiłki Kościoła.

Co z tych dziesięciu faktów jest aktualne dzisiaj?

Wszystkie?

Niektóre?

Żaden?

Sytuacja w jakiej mamy przekazywać wiarę

Jak zmieniła się sytuacja przez ostatnie dziesięć lat? Czy jest ona nadal taka sama? Od początku sytuacja nie była kolorowa.

- „spod okupacji czerwonych wpadliśmy pod okupację czarnych”.
- „czego ksiądz szuka w szkole?”,
- dlaczego próbuje „wmawiać znajdującym się tam uczniom kościelny punkt widzenia?
- znamienne, że „świat” nie kwestionuje obecności Kościoła, duchownych i katechezy, w więzieniach, w domach starców, a robi to w przypadku szkoły

Przemiany w religijności deklarowanej i praktykowanej

- Według CBOS, w 2018 r. za głęboko wierzących uważało się 8 proc. młodych Polaków, 55 proc. - za wierzących, 21 proc. za niezdecydowanych a 17 proc. za niewierzących.
- W zestawieniu z rokiem 1988, jako głęboko wierzący i wierzący określało się aż 82,3 proc. młodych Polaków
- Kategoria "niezdecydowani": w 1988 było to 14,4 proc.

Mamy do czynienia z sygnalizowanym już przed laty zjawiskiem "odkościelnienia", polegającym na m.in. na odchodzeniu od religijności tradycyjnej, manifestowanej masowo, kształtowanej przez wieki przez Kościół instytucjonalny i przechodzeniu do religijności sprywatyzowanej, zindywidualizowanej, opartej o własne przemyślenia i poszukiwania.

Ks. prof. Zaręba

Przemiany społeczne:

- Zagospodarowanie młodych ludzi przez lewicę i „Wiosnę”;
- „Kolonizacja ideologiczna” – jeszcze dwa, trzy lata, temu pewnych rzeczy nie można byłoby powiedzieć, nie wypadaloby zrobić; nastąpił poważny przełom, którego jedną z konsekwencji jest wypisywanie się z religii;
- Nasilenie dyskusji dotyczącej tolerancji;
- Intensyfikacja działań środowisk LGBT+;
- Radykalizacja postaw przeciwnych Kościołowi;

Przyczyny związane z życiem eklezjalnym:

- Nagłaśniane kościelne nadużycia, szczególnie dotyczące wykorzystania nieletnich;
- Odbieranie wiarygodności Kościołowi: religia jest niespójna, zakłamana, niepotrzebna; następuje zmiana ładunku emocjonalnego wobec religii i Kościoła; wobec tego również wobec katechezy;
- Tworzenie szkodliwego schematu: dobry papież - źli księża;
- „Sprawy z Panem Bogiem załatwiam sam”
- ...

Zmiany dotyczące katechezy

- ❑ Młodzież zaangażowana religijnie nie ma potrzeby dzielenia się swoim zaangażowaniem z klasą w ramach lekcji religii;
- ❑ Mechanizm "zrobić-zapomnieć";
- ❑ Skoro religia stała się przedmiotem szkolnym, to zupełnie naturalne jest, że po zakończeniu szkoły również zakończy się przygoda z religią;
- ❑ Coraz mniejsza staje się presja społeczna, „idę bo cała klasa idzie”
- ❑ ...

Brak przyrostu wiedzy

Młodzi ludzie zwyczajnie nie rozumieją swojej wiary, przez co, gdy spotykają (głównie w Internecie) wojujących ateistów, nie zamieniają się w biegłych apologetów, lecz dają się oczarować "zdroworozsądkowością" ateizmu lub agnostycyzmu.

Kardynał Ratzinger: *„pod koniec katechetycznej drogi w dzieciach właściwie już nic nie pozostaje, tak jakby wszystko się ulatniało. [...] Pod koniec listu wysnuła wniosek: Było jasne, że takie nauczanie, które obraca się w próżni i niczego nie przekazuje, nie może wzbudzić zainteresowania. Należało przede wszystkim przywrócić pierwszeństwo treści”*

Manipulacja medialna

Wydaje się, że media zachowują postawę opisywania i nagłaśniania przypadków związanych z nauką religii w szkole. Tymczasem sprawa jest chyba o wiele głębsza.

- szkoły muszą organizować dwie lekcje religii tygodniowo, a jeśli miałyby być tylko jedna, to w szczególnych przypadkach i za zgodą biskupa. Jakież to smutne i poniżające, że polski urzędnik musi suplikować do urzędnika podległego obcemu państwu;

- ❑ Konstytucyjne prawa dziecka stoją bowiem ponad prawem rodziców do wychowania dziecka w wierze.
- ❑ W razie stosowania wobec dziecka jakichkolwiek kar za odmowę udziału w lekcji religii, niezależnie od stanowiska rodziców, sąd musiałby przyznać rację dziecku, gdyby do odnośnego procesu doszło.
- ❑ To sytuacja raczej teoretyczna, ale prędzej czy później pewnie doczekamy się takiego procesu

- w przypadku dzieci przedszkolnych wyprawianie tych niechodzącym na religię do innej sali (co jest przez nie jednoznacznie odbierane jako kara) stanowi gwałt na ich psychice i powinno być prawem zakazane, nie mówiąc już o tym, że samo w sobie – jako trwająca od trzech dekad haniebna praktyka – jest wystarczającym powodem do zmiany prawa i trwałego usunięcia Kościoła z terenu przedszkoli.

Ze strony uczniów:

- Zechcę, to doczytam: jeśli mogę nie chodzić to, po co to robić. Jest więcej czasu na inne sprawy, jak również nic nie robienie ma swój walor. Jeśli będę czegoś potrzebował zawsze mogę doczytać. Internet jest pełen wiadomości;
- Bóg nie jest potrzebny: Jeśli coś działa bez Boga, to Bóg nie jest konieczny i nie wpływa na życie;
- Rezygnując z religii nie odczuwam żadnego braku
- Religia w szkole nie daje żadnej wiedzy praktycznej. Zająć tym, co praktyczne. A co jest praktyczne: angielski, nauka gry na instrumencie, pływanie, itp.....

Ze strony samych uczących:

- ❑ Wśród księży zdaje się być powszechny czarny PR szkoły. Mówi się o „szkołowstręcie” – w mediach obecna jest teza, że księża nie lubią szkoły, że z niej uciekają. Różne są dylematy, z którymi zmagają się księża-katecheci. Duszpasterze, nauczyciele religii narzekają, że sacrum źle się czuje przy tablicy, utyskują na podręczniki.
- ❑ Czarne spojrzenie na katechezę w szkolnej rzeczywistości, funkcjonujące wśród księży, wzmacnia mit, że kiedyś, tj. przed rokiem 90-ym, w czasach katechizacji przy parafii było super.
- ❑ Szkoła jest miejscem, gdzie katecheta jest weryfikowany, gdzie świat bezwzględnie każdemu księdzu i katechecie mówi: ‘sprawdzam!’
- ❑ Od katechetów oczekuje się doskonałości moralnej, szerokiej wiedzy ogólnej; są postrzegani jako funkcjonariusze Kościoła;

Co w takiej sytuacji?

Osobiste doświadczenie

Jeden z naszych księży przygotowując rozprawę doktorską z socjologii na KUL-u badał religijność młodzieży szkół średnich w Ostrowi Mazowieckiej. Próba obejmowała ponad 900 osób.

Czy w swoim życiu doświadczyłeś czegoś, co możesz nazwać odczuciem bliskości Boga?

Odpowiedzi:

21% odpowiada twierdząco,

37,9% odpowiada negatywnie,

39,3% stwierdza, iż trudno powiedzieć,

3,8% nie udziela odpowiedzi.

Oni ciągle religię wybierają!

- Dzieci i młodzież za nauczaniem religii w szkole codziennie głosują nogami!
- Gdyby taka możliwość istniała w przypadku innych przedmiotów – matematyki, fizyki, czy byłby podobny wynik frekwencji?
- Trzeba sobie uświadomić to, że młodzi dają nam ciągle ogromny kredyt zaufania.

Skazani na sukces?

Nie oczekujemy, że będziemy skazani na sukces. Nawet Panu Jezusowi nie udało się wiele rzeczy, jeśli chodzi o przekazywanie Ewangelii.

Katecheza będzie upolityczniona, będzie uprzedmiotowiona i będzie podlegała desakralizacji. Pamiętajmy jednak, że nie jest to dzieło tylko nasze, ale również Boga.

Współczesny areopag

- ❑ Nigdy ewangelizacja i katechizacja nie była łatwa. Także Jezus nie nawrócił wszystkich.
- ❑ Szkoła stwarza możliwości do realizacji powołania, do głoszenia czasami lepsze nawet niż w parafiach.

Nic nie zastąpi rodziny i parafii

- ❑ Rodzina wprowadza w wiarę, modlitwę i życie chrześcijańskie
- ❑ To parafia jest rozumiana jako wspólnota wspólnot i miejsce najbardziej odpowiednie dla katechezy, ponieważ we wspólnocie żyje się wiarą na co dzień i ją celebruje.

Po co religia potrzebna jest szkole?

- Po pierwsze: przyczyna historyczno-kulturowa;
- Po drugie: przyczyna społeczna (jeśli szkoła przygotowuje młodych ludzi do życia w społeczeństwie obywatelskim, to obszar religii nie może być z tego przygotowania wyłączony);
- Po trzecie: wiąże się z samą istotą człowieczeństwa (dotyczy pytań o sens ludzkiej egzystencji); żaden ze szkolnych przedmiotów nie udzieli odpowiedzi na pytania, które sobie stawiają;

Między katechezą a religioznawstwem

- ❑ Katecheza to z definicji pogłębienie i umocnienie wiary, a jej celem jest zjednoczenie z Chrystusem. Co ma zrobić katecheta, który coraz częściej ma do czynienia z uczniami, u których nie ma co pogłębiać ani umacniać? Nie można tu mówić o więzi z Jezusem, a nawet o pierwszym spotkaniu.
- ❑ Wprowadźmy „neutralne” religioznawstwo zamiast „indoktrynującej” katechezy
- ❑ Propozycja „wyznaniowej lekcji religii”, która by budziła, uświadamiała, odpowiadała na najbardziej egzystencjalne pytania;
- ❑ Katechizujący ekspertem i świadkiem

Religia w nauczaniu zdalnym

Na portalach można znaleźć różnorodne materiały pomocnicze, skorelowane z treściami zawartymi w „Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego”. W przypadku niektórych portali, materiały katechetyczne są dostępne po bezpłatnym zalogowaniu:

<http://www.ekatecheza.pl/>

<https://katechizmy.com.pl/>

<https://kulkat.pl/>

<https://portalkatechetyczny.pl/>

<https://www.jednosc.com.pl/strefakatechety/>

<https://www.katechizmy.pl/>

<https://www.swietywojciech.pl/Strefa-katechety>

Jaka jest nasza strategia?

- normalną odpowiedzią Kościoła jest straszenie: grzech ciężki, nie będziesz mógł być chrzestnym; nie dostaniesz rozgrzeszenia;
- odmienną strategią jest strategia sensu („strategia kuszenia”): mocna aksjologia mówiąca, co ci da przyjście do nas;
- nie mamy takiej strategii; - czy wiemy w jakim kierunku iść?

- dokumenty, które są przygotowane są dobre, ale odnoszą się do wierzących i praktykujących;
- pomagajmy sobie
- miejmy odwagę wychowywać, katechizować, formować....